

Yttrande
2025-04-21

KS 2025-04-23, Ä: 4, SLK-2025-00133

Yttrande angående – Redovisning av uppdrag att i arbetet med budget 2026 använda kvalitativa och kvantitativa metoder för jämställdhetsbudgetering.

Yttrande

Sverigedemokraterna står bakom människors frihet att själva (inte politiker) skall besluta om hur de vill leva sina liv, vilka livsval de själva väljer att göra. Att män och kvinnor skall ha samma möjligheter är självklart.

Sverigedemokraterna kommer dock motsätta sig all form av "jämställdhetsbudgetering" som har som mål att försöka uppnå lika utfall, inte lika möjligheter, för män och kvinnor.

Detta kan väldigt enkelt sammanfattas som: lika möjligheter: ja, lika utfall: nej.

Myndiga svenska medborgare behöver inga förmyndare. Svenska medborgare skall givetvis vara fria att bestämma över sina egna liv så som de själva finner bäst utan att stat, region och i Göteborgs Stads fall, kommunen försöker politiskt styra människor till olika livsval. Om 60% av anställda inom vården skulle vara kvinnor, om över 90 procent av murarna skulle vara män, så är detta helt i sin ordning så länge dessa personer själva helt fritt gjort sina egna yrkesval.

Resursfördelning inom Göteborgs Stad skall i första hand fördelas utifrån att uppfylla stadens lagstadgade skyldigheter. Därefter skall resurser fördelas utifrån vad som tillgodoser störst behov för stadens befolkning. I tredje hand skall resurser fördelas utifrån vad som tillför mest värde till medborgarna för varje spenderat skattekrona. Därefter, i fjärde hand kan resurser därefter fördelas utifrån andra parametrar. Resurser skall självklart fördelas så att män och kvinnor ges samma möjligheter, resurser skall dock aldrig fördelas utifrån att män och kvinnor skall uppnå samma jämlika utfall inom olika områden.

Att Göteborgs Stad dessutom lyfter risken för "otydlig och alltför omfattande styrning" visar att även de interna systemen riskerar att överlastas. I stället för att skapa träffsäkra analyser, skapas ytterligare krav och förväntningar på redan ansträngda förvaltningar, vilket försvårar kärnverksamhetens fokus. När uppföljningar och analyser blir alltför många och parallella – exempelvis jämställdhet, mänskliga rättigheter, hållbarhet – försvagas styrningen och risken är att man i praktiken bara "bockar av" politiska begrepp utan att de får faktisk betydelse. Givet det ovanstående finns det skäl att vara kritisk till att fortsätta bygga ut jämställdhetsbudgetering som ett styrverktyg, innan man har säkerställt att det har verklig effekt med nuvarande styrning.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-03-31

Ärendenummer SLK-2025-00133

Handläggare

Jeanette Stål

Telefon: 031-368 03 13

E-post: jeanette.stal@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att i arbetet med budget 2026 använda kvalitativa och kvantitativa metoder för jämställdhetsbudgetering

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Redovisning av kommunstyrelsens uppdrag, 2024-11-20, § 954 i genomförandeplanen att i arbetet med budget 2026 använda kvalitativa och kvantitativa metoder för jämställdhetsbudgetering antecknas.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har i genomförandeplanen för 2025 gett i uppdrag att i arbetet med budget 2026 använda kvalitativa och kvantitativa metoder för jämställdhetsbudgetering.

Ärendet är en redovisning av hur det arbetet kan genomföras i kommande budgetunderlag då stadsledningskontoret bedömer att arbetet i huvudsak behöver ske i berörda verksamheter per förvaltning/bolag. Utifrån ett sådant underlag finns möjligheter för stadsledningskontoret att göra en samlad analys av resursfördelning till kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret avser att göra en konsekvensanalys gällande jämställdhet på en övergripande nivå i budgetförutsättningarna inför 2026. En konsekvensanalys är en förklaring av vilken påverkan beslut och insatser har på jämställdheten, det vill säga på livsvillkoren för flickor och pojkar, kvinnor och män.

I stadens riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll anges i 12 §

”Nämnd/bolagsstyrelse ska tillämpa en jämlikhets- och jämställdhetsintegrerad planerings-, budget- och uppföljningsprocess för att värna lika rättigheter och möjligheter ur ett invånarperspektiv”. Stadsledningskontoret kan konstatera att resultatet av en sådan process inte kan utläsas i nämnder /styrelser budget- och uppföljningshandlingar. Det kan därför finnas anledning att värdera vad som saknas och om det behövs ytterligare vägledning och styrning för att uppnå ökad följsamhet till befintlig styrning. Samtidigt behöver den översyn som sker parallellt av stadens MR-styrning beaktas så att styrningen inte blir otydlig och allt för omfattande för stadens förvaltningar och bolag. Kontoret avser därför att återkomma om detta i budgetförutsättningarna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stadsledningskontoret bedömer att nämnder och styrelser kan genomföra ett systematiskt arbete med jämställdhetsbudgetering inom befintlig ram. Jämställdhetsbudgetering

innebär inga ökade kostnader i sig men kan på sikt medföra att resurser omfördelas för att uppnå jämställdhet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Jämställdhet är en nyckelfaktor för ekologisk hållbarhet. Genom att säkerställa att kvinnor och män har lika tillgång till resurser, beslutsfattande och utbildning skapas förutsättningar för mer hållbara samhällen. Kvinnor och män har generellt skilda livsvillkor och konsumerar, transporterar sig och nyttjar resurser olika. Som exempel har kvinnor i genomsnitt ett mer hållbart resmönster än män; de går, cyklar och använder kollektivtrafik i högre utsträckning medan män i högre grad använder bil. Kvinnor tenderar också att göra mer hållbara val när det kommer till konsumtion och återvinning. Att jämställdhetsintegrera beslutsfattande och budgetarbete kan bidra till att nå regeringens generationsmål.

Bedömning ur social dimension

Jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering är regeringens huvudsakliga strategi för att nå det övergripande jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det har också påverkan på vart och ett av de sex jämställdhetspolitiska delmålen. Delmålen rör områden med särskilt stora ojämställdhetsproblem (makt och inflytande, ekonomi, utbildning, obetalt hem- och omsorgsarbete, hälsa och mäns våld mot kvinnor).

Jämställdhetsbudgetering kan synliggöra en ojämställd resursfördelning och syftar till att åtgärda detta genom att omfördela resurser jämställt. Det rör kvinnor och män, flickor och pojkar och har på det sättet också inverkan på barnrättsområdet. Inom jämställdhetsbudgetering är utgångspunkten könsuppdelad statistik men i de analyser som sedan görs brukar man tala om ”alltid kön, men inte bara kön”, vilket innebär att man även tittar på hur utfallet blir utifrån fler parametrar. Inom gruppen kvinnor och män finns det äldre och barn, personer med funktionsnedsättning, personer av olika etnicitet och personer med erfarenhet av migration, nationella minoriteter, olika sexualitet och könsidentitet och olika religion. Sårbarheten ökar ju fler diskrimineringsgrunder en individ berörs av och därför är det viktigt att fördjupa analysen utifrån fler variabler än kön för att kunna rikta resurserna dit behoven är som störst.

Ärendet

Kommunstyrelsen har i genomförandeplanen för 2025 gett uppdraget att i arbetet med budget 2026 använda kvalitativa och kvantitativa metoder för jämställdhetsbudgetering.

Beskrivning av ärendet

Vad är jämställdhetsbudgetering

Jämställdhetsbudgetering kan beskrivas som jämställdhetsintegrering tillämpat på budgeteringen. Det innebär att resursfördelningen och dess konsekvenser analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv och att inkomster och utgifter vid behov justeras för att främja jämställdhet. Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och jämställdhetsbudgetering kan påverka samtliga sex delmål:

- En jämn fördelning av makt och inflytande.
- Ekonomisk jämställdhet
- Jämställd utbildning
- En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- Jämställd hälsa
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Jämställdhetsbudgetering består av tre delar:

A. Utvärdering av budgetens effekter ur ett jämställdhetsperspektiv

B. Integrering av ett jämställdhetsperspektiv på alla nivåer i budgetförfarandet

C. En restrukturerings, dvs. en *förändring* av inkomster och utgifter för att främja jämställdhet

För att kunna göra en utvärdering av budgeten krävs könsuppdelad statistik som kan kopplas till budgetens utfall, det vill säga resursfördelning till pojkar och flickor/kvinnor och män. Analysen kan göras ur två perspektiv; service-/medborgarperspektivet och arbetsgivarperspektivet. I det ena fallet riktas blicken mot de vi är till för och i det andra riktas blicken inåt mot den egna organisationen.

När utfallet av den könsuppdelade statistiken kopplat till budgeten är färdig krävs det en analys av vad utfallet säger oss. Den analysen baseras på befintlig forskning om kvinnor och mäns livsvillkor. I vissa fall kan analysen behöva kompletteras med kvalitativa metoder där brukare och medborgare berättar om sina upplevelser av en verksamhet och hur väl utbudet matchar behoven.

Metoder för jämställdhetsbudgetering

Det finns olika metoder och verktyg i arbetet med jämställdhetsbudgetering.

Jämställdhetsmyndigheten har under många år haft i uppdrag att stötta myndigheter med jämställdhetsintegrering/-budgetering och har tagit fram webbaserade utbildningar. I ett samarbete med Ekonomistyrningsverket (ESV) har de tillsammans tagit fram en verktygslåda som finns på ESV's hemsida. Förutom detta, och de verktyg staden själv tagit fram (se kommande avsnitt), finns det en rad olika handböcker och checklistor att använda sig av. Stadsledningskontoret har också tagit fram en modell för att jämställdhetsberäkna investeringar.

Tidigare insatser i staden

Under 2012 deltog IOFF (idrott- och föreningsförvaltningen) i projektet Smart ekonomi lett av SKR och gjorde en kartläggning av bidragsfördelningen till idrottande flickor och pojkar. Inom ramen för det projektet tog förvaltningen fram en beräkningsmodell och använde en reviderad checklista för jämställdhetsintegrering som tagits fram av två nationalekonomer. I kommunfullmäktiges budget för 2013 och 2014 fanns ett uppdrag att nämnder och bolag skulle kartlägga resursfördelningen utifrån kön. Många olika insatser pågick och några förvaltningar och bolag använde sig av IOFF's beräkningsmodell, andra gjorde egna kartläggningar. Stadsdelsförvaltningarna deltog i flera jämställdhetsprojekt under dessa och kommande år och jobbade mer eller mindre systematiskt med jämställdhets- och jämlikhetsintegrering av planering och uppföljning. Några förvaltningar analyserade olika brukarnära verksamheter med hjälp av jämställdhetsbudgetering, till exempel fritidsgårdar och kulturskolan. Verktøget kostnad per brukare togs fram inom individ- och familjeomsorgen och inom äldreomsorgen. Under tioalet genomfördes lönekartläggningar som sedan systematiserats som en del av stadens löneprocess.

Pågående närliggande uppdrag och styrning

I stadens riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll anges i 12 § ”Nämnd/bolagsstyrelse ska tillämpa en jämlikhets- och jämställdhetsintegrerad planerings-, budget- och uppföljningsprocess för att värna lika rättigheter och möjligheter ur ett invånarperspektiv”.

Göteborgs Stad anslöt 2024 till Jämställt Västra Götaland 2024-2027 som är en länsövergripande jämställdhetsstrategi. Strategin utgår ifrån jämställdhetsintegrering, där jämställdhetsbudgetering är en del.

I förslaget till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service rör en av bestämmelserna Strukturer och processer för styrning. Under denna bestämmelse finns beskrivet hur förvaltningar och bolag årligen ska integrera målgruppsanalys i budget, planering och uppföljningsarbetet.

Stadsledningskontoret har fått i uppdrag av kommunstyrelsen att genomföra en jämförande kartläggning av arbetsmiljö och arbetsvillkor mellan den första linjens anställda i nämnden för funktionsstöd, äldre samt vård- och omsorgsnämnden och förskolenämnden i förhållande till tre manligt dominerade nämnder. Utifrån kartläggningen ska förslag på åtgärder lämnas för hur skillnaderna i arbetsvillkor och arbetsmiljö mellan kvinnligt och manligt dominerade arbetsplatser ska minska.

Ett annat uppdrag är att jämställdheten på stadens arbetsplatser ska följas upp under 2025. Årligen genomförs också lönekartläggningar för att undersöka eventuella osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

Stadsledningskontorets bedömning

En förutsättning för att kunna jämställdhetsbudgetera är att man i ett första steg utvärderar resursfördelning ur ett jämställdhetsperspektiv. En sådan utvärdering behöver göras verksamhetsnära och per förvaltning/bolag innan stadsledningskontoret kan göra en samlad analys till kommunstyrelsen. Utifrån att uppdraget gavs stadsledningskontoret i genomförandeplan 2025 och att budgetförutsättningar för 2026 ska delges kommunstyrelsen i maj bedömer stadsledningskontoret att tiden är för knapp för att

slutföra uppdraget. Därför saknas i dagsläget förutsättningar för att jämställdhetsbudgetera på hela staden-nivån och i budgetförutsättningarna. För att kunna slutföra uppdraget krävs att förvaltningar och bolag lokalt jobbar med jämställdhetsbudgetering och delger resultaten av analyserna i stadens uppföljningsprocess. Stadsledningskontoret kan då göra en övergripande analys av resursfördelning utifrån kön som delges kommunstyrelsen, till exempel i den stadenövergripande årsredovisningen. Ett sådant arbete kan med fördel startas upp i mindre skala där förvaltningar och bolag får i uppdrag att göra en resursfördelningsanalys på en avgränsad del av sin verksamhet för att sedan skala upp arbetet över tid. Ofta tar ett sådant arbete sin utgångspunkt i vanligt förekommande jämställdhetsproblem.

Stadsledningskontoret bedömer att arbetet med jämställdhetsbudgetering bör i den mån det är möjligt införliva en analys utifrån fler parametrar än kön för att öka möjligheten att rikta resurser dit de behövs mest.

Stadsledningskontoret bedömer med anledning av att det redan pågår både systematiska insatser och tillfälliga uppdrag kring jämställdhet kopplat till arbetsgivarperspektivet att jämställdhetsbudgetering bör fokusera på utfallet av resursfördelning för de vi är till för, det vill säga serviceperspektivet. Vidare bedömer stadsledningskontoret att ett systematiskt arbete med jämställdhetsbudgetering ligger i linje med intention och metodik i den föreslagna riktlinjen för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service samt med nationell och regional styrning och målsättning för jämställdhetspolitiken.

Stadsledningskontoret avser att göra en konsekvensanalys gällande jämställdhet på en övergripande nivå i budgetförutsättningarna inför 2026. En sådan konsekvensanalys kan baseras på avsnitten som rör kommande lagändringar, uppdrag med ekonomisk påverkan och planer och program. En konsekvensanalys är en bedömning av vilken påverkan dessa beslut och insatser har på jämställdheten, det vill säga på livsvillkoren för flickor och pojkar, kvinnor och män. Det är dock inte en analys av resursfördelning och alltså inte en metod för jämställdhetsbudgetering. Inom strategin jämställdhetsintegrering, som jämställdhetsbudgetering är en del av, ingår att göra jämställdhetsanalyser på alla nivåer av beslutsfattandet samt i planering, genomförande och uppföljning.

Vidare kan stadsledningskontoret konstatera att resultatet av en samlad analys/utvärdering av nämnders/styrelser budgetering och uppföljning såsom stadens riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll anger i 12 § inte kan utläsas i nämnder /styrelser budget- och uppföljningshandlingar. Det kan därför finnas anledning att värdera vad som saknas och om det behövs ytterligare vägledning och styrning för att uppnå ökad följsamhet till befintlig styrning. Samtidigt behöver den översyn som sker parallellt av stadens MR-styrning beaktas så att styrningen inte blir otydlig och allt för omfattande för stadens förvaltningar och bolag. Kontoret avser därför att återkomma om detta i budgetförutsättningarna.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör